

Türkiye’de Üstün Yetenekli Olmak*

AYŞE ÇAKIR İLHAN

Özet

Üstün yetenekli birey, zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği uzmanlar tarafından belirlenen bireydir. Alan yazında toplumu oluşturan bireyler zekâ bölümü yönünden incelendiğinde %95’nin normal, %3’ünün alt, %2’sinin üstün düzeyde olduğu kabul edilmektedir. Ülkelerin gelişmesi ve ilerlemesi üstün yetenekli insan kaynağının etkin kullanımı ile mümkündür. Üstün yetenekli çocuklar için genel ve özel yetenek düzeyi, yaratıcılık ve motivasyon olmak üzere üç özellik kümesi tanımlamıştır.

“Özel Yetenekliler Eğitimi” ne ilişkin Hedefler için Eylem Planı oluşturmak üzere 21-22 Ocak 2019 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çalıştay düzenlenmiştir. Çalıştaya 76 alan uzmanı ve eğitimci katılmıştır. Bu bildiri çalıştayın sonunda yayımlanan raporda yer alan sanat alanına ilişkin görüşler tartışılacak ve Türkiye’deki durum ortaya konulacaktır. Tarama modelindeki betimsel çalışmanın verileri doküman inceleme ve gözleme dayalı olarak toplanmıştır.

Abstract

The gifted individual is an individual whose high performance in terms of intelligence, creativity, art, leadership capacity or academic fields is determined by experts. In the literature, when the individuals constituting the society are examined in terms of intelligence, 95% is considered to be normal, 3% is low and

* Bu çalışma 27- 29 Haziran 2019 tarihleri arasında gerçekleşen “8th World Conference On Design And Arts” (WCDA 2019). Tirana, Albania’da bildiri olarak sunulmuştur.

– GÖRÜŞ–

483

Çocuk ve
Medeniyet

Cilt: 5 Sayı: 10
2020/2: 483-494

AYŞE ÇAKIR İLHAN, aysecakirilhan@gmail.com
Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6119-9928>
doi: <https://doi.org/10.47646/CMD.2020.219>

2% is superior. The development and progress of countries is only possible with the efficient use of skilled human resources. Three sets of characteristics for gifted children are defined in the study: general and special ability level, creativity and motivation.

A workshop was organized by the Turkish Ministry of National Education on 21-22 January 2019 to form an action plan for "Education for Gifted". 76 field experts and trainers participated in the workshop. This paper will discuss opinions relating to the field of arts, found in the report released at the end of the workshop and the current situation in Turkey will be summarized. The data of the descriptive study will be collected based on document review and observation.

Giriş

Bilim ve Sanat Merkezleri; okul öncesi eğitim, ilkokul, ortaokul ve lise çağındaki özel yetenekli öğrencilerin (resim, müzik ve genel zihinsel yetenek) örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumlarıdır. Bu merkezlerde öğrenciler uyum, destek eğitimi, bireysel yetenekleri fark ettirme, özel yetenekleri geliştirme ve proje üretimi/yönetimi alanlarında düzenlenmiş eğitim programlarına alınırlar. Özel yetenekli öğrencilerin kendi potansiyellerini anlamaları, kendilerine ve topluma katkıda bulunabilmeleri için normal okullarda verilen eğitimin ötesinde farklılaştırılmış bir eğitim programı sunmaktadır Bilim ve Sanat Merkezleri.

2020 yılı itibarıyla Türkiye genelinde 81 ilde 182 BİLSEM var ve 63 bin öğrenci bu merkezlerden yararlanıyor. BİLSEM'lere erişimi artırabilmek için BİLSEM sayısı sürekli artırılıyor. Son 10 yıla baktığımızda hem BİLSEM sayısında, hem de öğrenci sayısında ciddi bir artış görüyoruz. BİLSEM'lerin sayısı son 10 yılda 3 kat, öğrenci sayısı da 7 kat arttı. 2020 yılı BİLSEM yerleştirme sonuçlarına göre, 20 bin 263 öğrenci merkezlere yerleşmeye hak kazandı. Bunlardan 4 bin 414'ünü 1. sınıf, 7 bin 299'unu 2. sınıf, 8 bin 550'sini ise 3. sınıf düzeyindeki öğrenciler oluşturdu. Öğrenciler; genel zihinsel, resim yetenek ve müzik yeteneğinden bireysel değerlendirmeye alınmıştır.

Üstün yetenekli birey, zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği uzmanlar tarafından belirlenen bireydir. Alan yazında toplumu oluşturan bireyler zekâ bölümü yönünden incelendiğinde %95'nin normal, %3'ünün alt,

%2'sinin üstün düzeyde olduğu kabul edilmektedir. Ülkelerin gelişmesi ve ilerlemesi üstün yetenekli insan kaynağının etkin kullanımı ile mümkündür (Bilim ve Sanat Merkezleri Süreci İç Denetim Raporu Haziran 2010).

Renzulli (1986, 2005), üstün yetenekli çocuklar için genel ve özel yetenek düzeyi, yaratıcılık ve motivasyon olmak üzere üç özellik kümesi tanımlamıştır (Akt.Davasligil, 2009).

Genel Yetenek; yüksek düzeyde soyut düşünebilme, sözel ve sayısal mantık yürütme, uzamsal ilişkiler, bellek ve sözcük akıcılığı, dış çevrede karşılaşılan yeni durumlara uyum gösterme ve onları şekillendirme, bilgilerin hızlı, sağlıklı ve seçici olarak hatırlanması.

Özel Yetenek ise genel yeteneklerin çeşitli birleşimlerini özel bilgi alanlarına veya sanat, liderlik, yönetim gibi performans alanlarına uygulayabilme kapasitesi. Yaratıcılık; düşüncelerin akıcı, esnek ve özgün olması, deneyime, kendisinin ve diğerlerinin düşüncelerindeki ve ürünlerindeki yeniliğe ve değişikliğe karşı açık olma, ayrıntıya, düşünce ve maddelerin estetik niteliklerine duyarlı olma. Üstün Motivasyon; belirli bir problem, çalışma alanı veya herhangi bir ifade şekline karşı yüksek düzeyde ilgi, heves, hayranlık, bağlılık duyma kapasitesi. Sebatkâr, azimli, sabırlı, kararlı olma, çok çalışabilme ve kendini belirli bir işe adayabilme kapasitesi. Önemli bir işin üstesinden gelebileceğine ilişkin bireyin kendisine olan inancı, güveni, başarıma güdüsüne sahip olması. Belirli alanlardaki önemli sorunları görebilme ve gelişmelere ayak uydurabilme yeteneği. Bireyin çalışmalarında yüksek standartları hedeflemesi ve dıştan gelen eleştirilere açık olması. Kendi ve diğerlerinin çalışmalarına estetiğe dayalı zevk, kalite ve mükemmellik anlayışı ile yaklaşması.

“Özel Yetenekliler Eğitimi” ne ilişkin Hedefler için Eylem Planı oluşturmak üzere 21-22 Ocak 2019 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bir çalıştay düzenlenmiştir. Çalışmaya 76 alan uzmanı ve eğitimci katılmıştır. Bu bildiride çalıştayın sonunda yayımlanan raporda yer alan sanat alanına ilişkin görüşler tartışılacak ve Türkiye’deki durum ortaya konulacaktır. Tarama modelindeki betimsel çalışmanın verileri doküman inceleme ve gözleme dayalı olarak toplanacaktır.

Beyin fırtınası yönteminin uygulandığı ve iki gün süren Özel Yetenekliler Eğitimi Çalıştayı’nda katılımcılar, söz konusu belgede yer alan Stratejik Amaçlara ve Hedeflere ulaşabilmek için öngördükleri 144 Eylemi belirlemişlerdir. Bir sonraki aşamada; grupların yapmış olduğu çalışmalar grup moderatörleri tarafından gözden geçirilmiş, benzer fikirler ve öneriler birleştirilerek, son hâline dönüştürülmüştür. “Genel Konular ve Tanılama”

ile “Eđitim” ana bařlıkları altında sűrdűrűlen çalıřtayda űretilen ve raporun “Sonuç ve Deęerlendirme” bűlűműnde sıralanan eylem űnerilerini řu Őekilde űzetlemek műmkűndűr:

“Genel Konular”a İliřkin Eylem űnerileri;

1. Cumhurbaşkanlıęı’na baęlı űzerk yapıda iki bařlık altında űneri;
 - a) MEB űzel Yetenekliler Eđitim, Bilim ve Deęerlendirme Kurulu’nun kurulması
 - b) Tűrkiye űzel Yetenekliler Eđitimi ve Arařtırma Merkezi-Enstitűsű’nűn kurulması
 - c) Tűrkiye Yetenekleri Geliřtirme Kurumu’nun kurulması
 - d) MEB űzel Yeteneklileri Geliřtirme ve Planlama Genel Műdűrlűęű veya űzel statűde Daire Bařkanlıęı’nın kurulması

“Tanılama”ya İliřkin sadeleřtirilmiř Eylem űnerileri

1. Rehberlik Arařtırma Merkezlerinde űzel yetenekli űęrencileri tanılama ve danıřma biriminin kurulması
2. Bireysel ve bűlgesel farklılıklara duyarlı alternatif tanılama yűntem ve araçlarının kullanılması; Potansiyel űzel yetenekli űęrencilerin tanılanması için tanılamanın kapsamının geniřletilmesi; Tanılamanın ocukların geliřimsel dűnemleri dikkate alınarak yapılması
3. Tanılamada bilimsel dayanaklı yűntem ve araçların kullanılması
4. Tanılamada kullanılan araçların ve yűntemlerin çeřitlendirilmesi
5. Őlme, Deęerlendirme ve Tanılama Merkezi-Enstitűsű’nűn kurulması
6. űzel yetenekli birey tanımının dűzenlenmesi
7. Çocukların űzel yeteneklerine iliřkin toplumsal farkındalıęı artırmaya yűnelik programların, kampanya ve kamu spotlarının uygulanması
8. űzel yetenekli űęrencilerin tanılanmasında sűrece dayalı yűntemlerin kullanılması

“Eđitime” İliřkin Eylem űnerileri;

9. Bilim ve Sanat Merkezleri ile űniversiteler arasında resmű iř birlięi protokolűnűn oluřturulması
10. űniversite kampslerinde űzel yetenekli űęrenciler için tam zamanlı űzel eđitim okullarının açılması

11. Eğitim Fakültesi öğretmenlik programlarına “Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi” dersinin eklenmesi
12. Özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitimi erken tamamlamalarına yönelik yasal düzenlemelerin yapılması
13. Özel yetenekli öğrenciler için web tabanlı izleme ve değerlendirme sisteminin kurulması
14. Özel yetenekli öğrencilere yönelik yürütülen destek eğitim hizmetlerinin normal sınıftaki eğitimleri ile koordinasyonunun güçlendirilmesi
15. Ortaokul ve lisede ilgi ve yetenek odaklı seçmeli ders sayısının artırılması
16. Özel yetenekli öğrenciler için yapılandırılmış tam gün eğitim veren özel eğitim okullarının (ARGEM gibi) Türkiye genelinde yaygınlaştırılması
17. Özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun, farklılaştırılmış, yetenek odaklı programlar uygulayan özel eğitim (özel yetenek) sınıflarının oluşturulması
18. Özel yetenekli öğrencilerin akredite edilmiş programlardan (BİLSEM, TÜBİTAK yarışmaları, patentler, ulusal veya uluslararası sergi/ gösteri gibi) aldıkları ders ve ödüllerin genel eğitim sistemi içinde değerlendirilmesi veya kredilendirilmesi
19. Özel yetenekli öğrencilerin liseye ve üniversiteye geçişlerinde teşvik sisteminin oluşturulması; Bilim ve Sanat Merkezlerinin özel yetenekli öğrenciler için proje tabanlı girişimcilik ve inovasyon merkezlerine dönüştürülmesi
20. Okullarda özel yetenekli öğrencilerin eğitiminden sorumlu koordinatör öğretmenlerin görevlendirilmesi
21. Özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerine yönelik sertifika ve lisansüstü programlarının yaygınlaştırılması
22. Özel yetenekli öğrenciler için öğretmenlerin BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirme yeterliliklerinin artırılması
23. Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde öğretmenlerin mesleki ve alan yeterlik standartlarının oluşturulması
24. Özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerine yönelik Öğretmen El Kitabı'nın hazırlanması; Öğretmenlerin ve akademisyenlerin BİLSEM, destek eğitim odaları ve ARGEM gibi özel yetenekli öğrencilere eğitim veren ortamlarda çalışmalarını teşvik edici sistemlerin geliştirilmesi
25. Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi alanında bağımsız akreditasyon kurumunun kurulması

26. Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi alanındaki farklı uygulamalara yönelik standartların oluşturulması
27. Özel yetenekli öğrencilerin ve özel yetenekli öğrencilere eğitim veren kurumların patent başvurularının teşvik edilmesi
28. Ana sınıfından lise kademesine kadar her sınıf ve ders bazında özel yetenekli öğrencilerin zihinsel, akademik, sosyal, duygusal ve özel yetenek gelişim ihtiyaçlarını karşılayan farklılaştırılmış öğretim (ders) programlarının geliştirilmesi
29. Yaratıcılığı, inovasyonu ve girişimciliği destekleyen proje tabanlı öğretim programlarının geliştirilmesi
30. Güzel sanatlar ve spor alanında özel yetenekli öğrenciler için okul öncesi, ilkokul ve ortaokul kademelerinde çeşitli dallarda güzel sanatlar ve spor programlarının geliştirilmesi
31. İki kere farklı özel yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik eğitim programlarının geliştirilmesi; Özel yetenekli öğrencilere yönelik mentörlük programlarının sunulması
32. Özel yetenekli öğrencilere yönelik uluslararası akreditesi olan programların kullanımının yaygınlaştırılması
33. Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarının yaygınlaştırılması
34. Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde iyi uygulamaların paylaşılabileceği elektronik bir platformun oluşturulması

MEB Özel Yetenekliler Eğitimi Çalıştayı'nın 2 günlük süreci ve bütün çıktılarından şu sonuca ulaşılmıştır:

Türkiye'de özel yeteneklilerin eğitimi konusunda köklü bir atılım yapılması gerekmektedir. Türkiye, zekâ ve yetenek eğitiminin önündeki engelleri kaldırmadıkça örgün eğitimde ne köklü bir atılım yapılabilir ne de bu alanın kültürü yaygınlaştırabilir. Öncelikle her yaştan zekâ ve yeteneğin gelişmesini sağlayacak bir eğitim felsefesine ihtiyaç vardır.

Özel yeteneklilerin eğitimiyle ilgili bütün bileşenleri harekete geçirmek amacıyla, başta yasal düzenlemeler ve kurumsal yapılar olmak üzere; özgün tanılama araç ve gereçleri yanında İleri Düzey Öğrenme ve Araştırma Ortamları'na; farklılaştırılmış-zenginleştirilmiş ders programlarından eğitim modellerine; ölçme, izleme, denetleme ve akreditasyon işlevlerini yerine getirecek bir sistemin bütüncül çerçevede yapılandırılması gerekmektedir.

Zekâ ve yetenek eğitimiyle ilgili bu talep yalnızca özel yetenekli çocukların nitelikli eğitim almasıyla sınırlı olmayan, bütün çocukların kendilerini

gerçekleştirebilecekleri eğitim için adalet talebi olarak anlaşılmalıdır. Çünkü bu talep; eğitim sisteminin erken çocukluk döneminden itibaren sadece üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin ihtiyaçları için değil, hiçbir ayırım gözetmeksizin eğitim sisteminin nitelikli bir ekosisteme göre düzenlenmesi amacını da içermektedir. (Daha geniş açıklama için Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu Yasa Taslağı incelenebilir: www.cocukvakfi.org.tr / Özel Yetenekli Çocuklar Araştırma Merkezi bölümü)

Çalıştay Raporu'nda yer alan Değerlerin, Ölçüt ve İlkelerin, önerilen Eylemlerin hayata geçirilmesi ve uygulanması noktasında rehber olması amaçlanmıştır.

Yol Haritası için oluşturulan Değerler, Ölçüt ve İlkeler zekâ ve yeteneklerin gelişimi ile ilgili kurum/kuruluşların düzenleyecekleri hizmetlerin tasarımı ve sunumu aşamalarında uymak zorunda olduğu evrensel olarak benimsenmiş pedagojik değer, ölçüt ve ilkelerin ifadesidir. Bu anlayış çerçevesinde oluşturulan ve aşağıda verilen ifadeler, ilgili kurum/kuruluşların yaklaşımlarını ve hizmet süreçlerini şekillendiren rehber niteliğindedir:

A. YETENEKLERİN GELİŞTİRİLMESİNDE DEĞERLER

1. Bireysel farklılıklara saygı
2. İlgili alanlarına saygı
3. Bilimsel ve bireysel üretme özgürlüğü
4. Destek ve teşvik kültürü
5. Yetişme ve yeteneklerini geliştirme hakkı

B. YETENEKLERİN GELİŞTİRİLMESİNDE ÖLÇÜTLER

1. Özgünlük / Yaratıcı fikir
2. Nitelik (Malzeme, işleyiş, teknik beceri, bilgi derinliği)
3. Zorluk derecesi
4. Karmaşıklık derecesi
5. Fayda/Fonksiyon/Katma Değer
6. Estetik 7. Maliyet etkililiği
8. Etik / Paylaşım

C. YETENEKLERİN GELİŞTİRİLMESİNDE İLKELER

1. Adalet
2. Erken müdahale

3. Örgün ve hayat boyu öğrenme (yaygın eğitim) ile uyum
4. Proje temelli, yaparak yaşayarak, keşfederek öğrenme
5. Disiplinlerarası / Transdisipliner Çoklu modeller ve farklı uygulamalar
6. Kendi içinde sürdürülebilirlik
7. Zenginlik ve çeşitlilik
8. Farklılaştırma
9. Esneklik ve dinamiklik
10. Zenginleştirme
11. Özgünlük
12. Gerçekçilik, pratiklik, uygulanabilirlik
13. Farklılığı değerlendiren ortam
14. Sosyal ve duygusal ihtiyaçlara duyarlılık
15. Toplumsal katılım/Gerçek aile katılımı/Bütünlük
16. Doğallık ve olandan esinlenme
17. Mentörlük ve model olma
18. İhtiyaçtan yola çıkma/farklı ihtiyaçlara tolerans
19. Düzenli olmayana tolerans
20. Bütün form ve nitelikler için teşvik ve cesaretlendirme
21. Sosyal ve psikolojik iyi olma hali

Özel yetenekli öğrencilere kendi potansiyellerini anlamaları, kendilerine ve topluma katkıda bulunabilmeleri için okullarda verilen eğitimi zenginleştiren ve farklılaştıran bir eğitim programı sunan Bilim ve Sanat Merkezleri, 81 ilde hizmet vermektedir. Özel yeteneklilerin eğitimi üç ayrı alanda yapılmaktadır:

Genel Zihinsel

Sorulan sorulara doğru ve hızlı yanıt veren, yeni bir konu öğrenmek amacıyla sorular soran, bağlantısız fikirler arasında alışılmadık bağlantılar kuran, verilen görevleri mükemmeliyetçi bir tutum sergileyerek tamamlamada ısrarcı olan öğrencileri ifade eden alandır.

Görsel Sanatlar

Aktif, akıcı ve geniş bir hayal gücüne sahip olan, resimleri derinlik ve parçalar arasında uygun oranlar kullanarak planlayan, nesnelere ve

ortamları ayrıntılarıyla algılayıp çeşitli malzemelerden değişik tasarımlar yapan, özgün tasarımlar üretebilecek potansiyele sahip olan öğrencileri ifade eden alandır.

Müzik

İşitsel ve ritmik olarak üst düzey performans gösteren, duyduğu bir ya da birden fazla sesi ve karmaşık müzik cümlelerini hatırlayıp seslendirebilen, çalgı çalma ve şarkı söyleme istekleri üst düzeyde olan ve müzikle ilgili alanlarda fark yaratan çalışmalar yapabilecek potansiyele sahip olan öğrencileri ifade eden alandır. Bu bildiride görsel sanatlar alanına yer verilmiştir:

Görsel Sanatlar Yetenek Alanında Bireysel Değerlendirme

- a) Görsel sanatlar yetenek alanında aday gösterilen öğrencilerin bireysel incelemeleri Bakanlık tarafından belirlenen ölçütler doğrultusunda yapılacaktır.
- b) Görsel sanatlar yetenek alanında bireysel değerlendirmeye hak kazanan öğrencilere yaratıcılıklarını ortaya çıkarabilecekleri, özgün çalışmalar yapabilecekleri sorular sorulacak ve öğrencilerden çizim yapmaları istenecektir. Yapılacak uygulama iki oturumdan oluşacak ve her bir oturum 40 dakika sürecektir. Öğrencilerden farklı değerlendirme kriterlerinin ölçülmesine olanak sağlayacak çalışmalar yapmaları istenecektir.
- c) Görsel sanatlar yetenek alanında bireysel değerlendirmeler, Bakanlık tarafından illere resmî yazı ile bildirilen tarihlerde merkezî olarak planlanacak ve yapılacaktır.
- d) Görsel sanatlar yetenek alanında bireysel değerlendirmeye hak kazanan öğrencilerin randevu bilgileri 16 Nisan 2019 tarihinde e-okul Yönetim Bilgi Sistemi “Sınav İşlemleri” modülünde yayımlanacaktır. Fotoğraflı giriş belgelerinin çıktısı okul idaresi tarafından alınarak onaylanıp öğrenci velilerine imza karşılığında verilecek ve veliler bilgilendirilecektir.
- e) Öğrenciler kendilerine verilen “tanılama randevusu”nda belirtilen tarih ve saatte tanılama giriş belgeleri ve kimlik belgeleri ile tanılamanın yapılacağı merkezde hazır bulunacaklardır. Bireysel değerlendirmeye katılacak öğrenciler yukarıda belirtilen belgeleri uygulama esnasında yanlarında bulundurmak ve komisyona ibraz etmek zorundadırlar. Kimlik belgeleri olmayan adaylar tanılmaya alınmayacaktır.

f) Görsel sanatlar yetenek alanında yapılacak değerlendirmelerin sonuçları MEBBİS modülü üzerinden sisteme girilecektir.

Resim Yetenek Alanı Bireysel Değerlendirme Kriterleri

Resim yetenek alanında bireysel değerlendirme sürecinde;

Uygulamalar günde 2 oturum ve iki aşamada yapılmaktadır. Sorular sınıf düzeyine göre farklılık göstereceğinden öğrencilerin sınıf düzeyine göre uygulama salonlarına yerleştirilmektedir.

1. sınıflar için, “Okunan Hikâyeyi Görsel Olarak Tamamlama” ile birlikte “İmgesel Tasarım”
2. sınıflar için, “Okunan Kelimelerin Resimle Betimlenmesi” ile birlikte “İmgesel Tasarım”
3. sınıflar için, “Gözleme Dayalı Yetenek (Cansız Modelden Çizim) ile birlikte “İmgesel Tasarım” değerlendirmeleri yapılmaktadır.

“Okunan Hikayeyi Görsel Olarak Tamamlama”, “Okunan Kelimelerin Resimle Betimlenmesi”, “İmgesel Tasarım” ve “Cansız Modelden Çizim” başlıklarının konuları Genel Müdürlük tarafından kura yöntemiyle belirlenerek uygulama günü İl Özel Eğitim ve Rehberlik Şube Müdürleri ile BİLSEM Müdürlerine elektronik posta yolu ile gönderilmektedir. Birbiriyle

ilişkisiz olmak koşuluyla seçilen üç konudan öğrencinin bir kompozisyon oluşturması beklenmektedir.

Uygulama kâğıtları; 35x50 cm boyutlarındadır. Üzerine öğrencinin adı, soyadı, TC kimlik numarası, okulu ve aday numarasının basılı olduğu ve baskılı kısmın yapıştırılabileceği formatta hazırlanmaktadır.

Sanat ürününün değerlendirilmesi; kompozisyon, çizgi, perspektif, oran-orantı ve yaratıcılık kriterleri çerçevesinde yapılmaktadır.

Her bir üye, isimlerini görmedikleri resim kâğıtlarına birbirinden bağımsız ayrı ayrı not vermektedir. Verilen notların en yüksek ve en düşük olanları silinerek ve kalan üç notun ortalaması alınarak "Aday Puanı" oluşturulmaktadır.

Uygulama öncesi öğrencilere puanlama cetveli hakkında açıklama yapılmaktadır.

Komisyon üyeleri bilim ve sanat merkezi görsel sanatlar öğretmenleri, varsa illerdeki güzel sanatlar lisesi/liseleri görsel sanatlar öğretmenleri ve Milli Eğitim Bakanlığının diğer kurumlarındaki görsel sanatlar öğretmenleri ile gerekli durumlarda üniversitelerin ilgili bölümlerindeki akademisyenler tarafından oluşturulur. Her komisyon 5 asil 2 yedek üyeden oluşacaktır.

Millî Eğitim Bakanlığının yayınladığı İç Denetim Raporu bu alandaki eğitimin önemli sorunları bulunduğunu göstermektedir. Bu raporda belirtilen sorunları da dikkate alarak bazı sorunlar şöyle sıralanabilir:

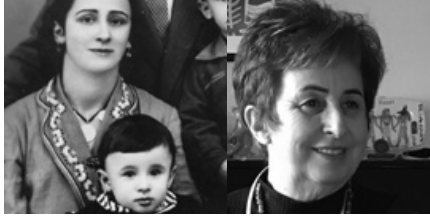
- Bilim ve Sanat Merkezi binalarının %90'ı üstün yetenekli bireylerin eğitimine uygun olarak tasarlanmamıştır.
- 2009 yılı bütçe gerçekleştirmelerine göre, özel eğitime ayrılan bütçenin binde 999'u alt zekâ gruplarına aktarılırken, sadece binde 1'lik kısmı üst zekâ gruplarına aktarılmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

- Bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin bu tür çocukların eğitimi için gerekli donanıma sahip olduğu söylenemez.
- Ülkemizde okul öncesi çağıdaki üstün yetenekli çocuk/ öğrencilerin tanınması ve eğitimine yönelik herhangi bir faaliyet bulunmamaktadır.
- Tanılama araçları güncelliğini yitirmiştir.

- Üstün yetenekli öğrencilerin sayısı genel olarak toplam öğrenci sayısının % 2'si olarak öngörülmesine rağmen ülkemizde ancak binde bir oranında bu özelliklere sahip öğrenci tespit edilebilmiştir. Dolayısıyla binlerce üstün yetenekli öğrenci keşfedilmeyi beklemektedir.
- Üstün yetenekli bireylerin istihdamı için özel mevzuat düzenlemeleri yapılmamıştır.

Sonuç olarak Türkiye üstün yetenekli bireylerin ülke için öneminin farkındadır, ancak seçiminde, yerleştirilmesinde, eğitim ortamlarının ve eğitim programlarının düzenlenmesinde sorunlar yaşamaktadır. Öncelikle bu alanın gelişmesinde üniversitelerde ilgili enstitülerin, programların açılması ve bilimsel ve sanatsal araştırmaların desteklenmesi gerekir. Sahada çalışan öğretmenler, bilim insanları, aileler, üstün yetenekli çocuklar, ilgili vakıflar, sivil toplum kuruluşları ve diğer ilgililerin katılacağı ortak akıl çalışmaları düzenlenmelidir. MEB yapılan araştırma ve toplantı sonuçlarından alanda yararlanmalı, yapılan çalışmalarını dikkate almalıdır.

Ayşe Çakır İlhan

Kaynakça

- Davaslıgil, Ü. (2009). Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi. Yer aldığı eser G. Akçamete (Ed.). Genel eğitim okullarında özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim (ss. 545-592). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu 2018-2019. <https://orgm.meb.gov.tr/www/>
- Bilim ve Sanat Merkezleri Süreci İç Denetim Raporu Haziran 2010). <https://www.trthaber.com/haber/egitim/bilsem-taramasina-800-bin-ogrenci-katildi-412366.html>.
- <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/bilsem-yerlestirme-sonuclari-aciklandi-41308272>
- Millî Eğitim Bakanlığı Özel Yetenekliler Eğitimi Çalıştayı (21-22 Ocak 2019 / Ankara)
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. Üstün Yetenekli Çocukların Keşfi, Eğitimleriyle İlgili Sorunların Tespiti ve Ülkemizin Gelişimine Katkı Sağlayacak Etkin İstihdamlarının Sağlanması Amacıyla Kurulan. MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU RAPORU . Kasım 2012. S. Sayısı: 427
- www.cocukvakfi.org.tr